

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

A Model of Leadership Development for Teachers of Thai Language Substance Learning Group at Primary Schools under the Office of the Basic Education Commission in the Northeast Region

นภาพร พันธุ์ชัย ดร. ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์ ดร.สวัสดิ์ โพธิวัฒน์ ดร.ฤทัยทรัพย์ ดอกคำ

Napaporn Phanchai Dr. Sikan Pienthunyakorn Dr. Sawat Pothivat Dr. Ruethaisap Dokkham

นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บทคัดย่อ

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจุดประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ 4) เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา ดำเนินการ 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ระยะการศึกษาและยกร่างรูปแบบการพัฒนา ประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย การสำรวจความต้องการจำเป็นกับครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2555 จำนวน 630 คน ใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการยกร่างรูปแบบการพัฒนา ระยะที่ 2 การตรวจสอบและปรับปรุงรูปแบบการพัฒนา ประกอบด้วย ตรวจสอบประเมินรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ การปรับปรุงรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ และระยะที่ 3 การทดลองภาคสนาม ประกอบด้วย การทดลองใช้รูปแบบในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 โรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเขียนรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำครู, ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย, โรงเรียนประถมศึกษา

Keyword: Teacher Leadership, Thai Language Substance Learning Group, Primary Schools

ผลการวิจัย

1. องค์ประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรู้ความเข้าใจหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 2) ภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ 3) การพัฒนาตนเองไปสู่ครูมืออาชีพ 4) การสร้างความสัมพันธ์และให้ความร่วมมือกับชุมชน และ 5) มุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน

2. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า มีความต้องการพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน 2) ภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ 3) การสร้างความสัมพันธ์และให้ความร่วมมือกับชุมชน 4) การพัฒนาตนเองไปสู่ครูมืออาชีพ และ 5) ความรู้ความเข้าใจหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

3. สร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า รูปแบบมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการ 5) การวัดประเมินผล และ 6) สื่อประกอบกิจกรรม

4. ประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากการประเมินพฤติกรรมครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษาที่ร่วมทดลองใช้รูปแบบการพัฒนา พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจ คิดเป็นร้อยละ 98.00 ครูพัฒนาพฤติกรรมและทักษะ คิดเป็นร้อยละ 97.00 และ ครูสร้างความตระหนักและเจตคติ คิดเป็นร้อยละ 93.00 เมื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจ ปรับพฤติกรรม ทักษะ และสร้างความตระหนัก เจตคติ พบว่า โดยรวมมีค่าร้อยละความก้าวหน้าเท่ากับ 41.67

ABSTRACT

The purposes of this research were to: 1) examine components of teachers of Thai Language Substance Learning Group's leadership at primary schools under the Office of the Basic Education Commission in the Northeast Region, 2) investigate the needs for teacher leadership development, 3) construct and develop a model for teacher leadership development, and 4) investigate the effectiveness of the developed model. This Research and Development (R&D) consisted of three phases: Phase I was related to a model investigation and establishment comprising document inquiries, in-depth interviews from experts specializing in Thai languages. A survey of teacher needs, consisted of a 5-point rating scale questionnaire, was also administered in the 2012 academic year involving 630 teachers of Thai Language Learning Substance Group at Primary schools under the Office of the Basic Education Commission in the Northeast Region. The data were analyzed by using percentage, means, and standard deviation. Phase II was related to model development consisting of model refinement and confirmation by experts. Phase III was related to a model implementation taking place in three schools. The data were analyzed through percentage, and standard deviation.

The findings were as follows:

1. The five components of leadership for teachers of Thai Language Learning Substance Group were: knowledge and understandings of Thai Language Learning Substance Group curriculum, leadership on instructional management, self-development toward professional teachers, relationship creation and cooperation with communities, and 5) performance achievement goals.

2. The needs for teacher leadership development of Thai Language Substance Learning Group, obtained from a survey result of 630 participating teachers, involved performance achievement goals, leadership on instructional management, relationship creation and cooperation with communities, self-development toward professional teachers, and knowledge and understandings of the curriculum of Thai Language Learning Substance Group.

3. The model of teacher leadership development comprised: 1) principles, 2) objectives, 3) contents, 4) procedure, 5) measurement and evaluation, and 6) instructional media.

4. Effectiveness of the model was assessed during the follow-up process. The results revealed that the teachers gained knowledge and understandings at 98 percent, improved 97 percent of teachers' behaviors and skills, and had created 93 percent of awareness and attitudes. When comparing all aspects, the percentage point progress, as a whole, was 41.67

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ และเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติ ให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจ และความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจการงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุขเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิด วิเคราะห์ วิวิจารณ์ และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (กรมวิชาการ, 2546)

จากการศึกษาสภาพปัญหา การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยจำนวนมากสอนไม่ค่อยสอนให้เด็กศึกษาค้นคว้าองค์ความรู้ต่างๆ ด้วยตนเอง และมีปัญหาเกี่ยวกับเทคนิค และวิธีการสอนที่เป็นกระบวนการ นอกจากนี้ยังพบว่า พฤติกรรมการสอนภาษาไทยทั่วไปที่ครูปฏิบัติมากคือ วิธีการบอก อธิบาย หรือบรรยาย แต่ขาดการให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง ขาดการจัดทำสื่อการเรียนที่เหมาะสมในการเรียนการสอน นอกจากนี้ครูยังต้องรับผิดชอบในหน้าที่อื่นๆ หลายอย่าง เช่น ครูต้องสอนทุกวิชา ตลอดวัน รับผิดชอบงานธุรการ การเงิน พัสดุ และงานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย จึงไม่มีเวลาในการเตรียมการสอน ไม่มี

เวลาวางแผนการสอนเท่าที่ควร จึงเป็นสาเหตุที่ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

จากสภาพปัญหาเบื้องต้นดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเป็น 3 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ปฏิรูปการจัดกระบวนการเรียนรู้ภาษาไทยให้สัมฤทธิ์ผลสอดคล้องกับนักเรียนแต่ละกลุ่ม และรายบุคคล ยุทธศาสตร์ที่ 2 เร่งรัดพัฒนาระดับคุณภาพครูภาษาไทย และยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับคุณภาพสื่อการเรียนการสอนภาษาไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) การพัฒนาครูมีความสำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และตามพระราชบัญญัติสภาครู และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 นอกจากนี้เพื่อเป็นการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู จึงได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูขึ้น (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2554) หากครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยได้รับการพัฒนาให้มีภาวะผู้นำแล้วย่อมส่งผลดีต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ซึ่งผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย และจากแบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ซึ่งสอบถามจากครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 630 คน มีความต้องการพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรู้ความเข้าใจหลักสูตรกลุ่มสาระ

การเรียนรู้ภาษาไทย 2) ภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ 3) การพัฒนาตนเองไปสู่มืออาชีพ 4) การสร้างความสัมพันธ์และให้ความร่วมมือกับชุมชน และ 5) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ด้วยเหตุที่ผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการนำไปพัฒนาและปฏิบัติงานในหน้าที่ คือพัฒนาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยให้เกิดประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
4. เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) ผู้วิจัยกำหนดการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้ รายละเอียดต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาและยกร่างรูปแบบการพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อร่างรูปแบบการพัฒนา การวิจัยในระยะที่ 1 ใช้วิธีการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร ขั้นที่ 2 การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ขั้นที่ 3 การสำรวจความต้องการจำเป็น และ ขั้นที่ 4 การยกร่างรูปแบบการพัฒนา

ระยะที่ 2 การตรวจสอบและปรับปรุงรูปแบบการพัฒนา มีวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ เพื่อตรวจสอบรูปแบบการพัฒนา ที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 1 และปรับปรุงรูปแบบให้มีความเหมาะสมก่อนนำไปใช้จริง จึงดำเนินการวิจัย และแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 นำแบบประเมินไปให้ผู้เชี่ยวชาญ และ ขั้นที่ 2 การปรับปรุง ดำเนินการปรับปรุงรูปแบบ

ระยะที่ 3 การทดลองภาคสนามหลังจากที่ได้ปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู และได้สร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู เพื่อหาประสิทธิผลของรูปแบบ ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้ว โดยดำเนินการแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 นำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำไปทดลองใช้ในโรงเรียนบ้านวังยาง (วังยางวิทยานุกุล) ตำบลวังยาง อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร ศูนย์เครือข่ายการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 โรงเรียนชุมชนบดมาดพอกน้อย ตำบลพอกน้อย อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร ศูนย์เครือข่ายการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 โรงเรียนบ้านสมสะอาด ตำบลพอกน้อย อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร ศูนย์เครือข่ายการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 และ ขั้นที่ 2 สร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา เขียนรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา ปีการศึกษา 2555 ประกอบด้วย ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ภาคอีสานตอนบน จำนวน 65,561 คน และครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยภาคอีสานตอนล่างจำนวน 64,781 คน

รวมทั้งสิ้นจำนวน 130,342 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในขั้นตอนการวิจัยเชิงสำรวจ ได้แก่ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 630 คน จากครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ภาคอีสานตอนบน จำนวน 405 คน และครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ภาคอีสานตอนล่าง จำนวน 225 คน ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางของ Taro Yamane (ศิริลักษณ์ สุวรรณวงศ์, 2538) การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จาก 14 เขตพื้นที่การศึกษา และในแต่ละเขตสุ่มครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ในโรงเรียนขนาดใหญ่ 2 โรงเรียน ๆ ละ 11 คน ในโรงเรียนขนาดกลาง 2 โรงเรียน ๆ ละ 7 คน และในโรงเรียนขนาดเล็ก 3 โรงเรียน ๆ ละ 3 คน การสุ่มครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในแต่ละโรงเรียนใช้การจับสลากแบบใส่คืน

3. รูปแบบการทดลอง นำเอกสารประกอบการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู ได้แก่ ชุดที่ 1 ความรู้ความเข้าใจหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชุดที่ 2 ภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ ชุดที่ 3 การพัฒนาตนเองไปสู่ครูมืออาชีพ ชุดที่ 4 การสร้างความสัมพันธ์และให้ความร่วมมือกับชุมชน และชุดที่ 5 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ไปประชุมเชิงปฏิบัติการครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน ในปีการศึกษา 2555

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบประเมินความพึงพอใจ และแบบทดสอบ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการสำรวจใช้แบบสอบถาม ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเพื่อสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 1) การสร้างความสัมพันธ์และให้ความร่วมมือกับชุมชน 2) ความรู้ความเข้าใจหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 3) การพัฒนาตนเองไปสู่ครูมืออาชีพ 4) ภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ และ 5) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน

และการหาค่าร้อยละความก้าวหน้า โดยการประยุกต์ใช้สูตรการหาค่าดัชนีประสิทธิผลแบบประเมินพฤติกรรมสำรวจความรู้ความเข้าใจ ปรับพฤติกรรมทักษะ และสร้างความตระหนัก เจตคติภาวะผู้นำครู 1) ระยะก่อนปฏิบัติการ 2) ระยะหลังปฏิบัติการ และ 3) ระยะติดตามผล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละความก้าวหน้า

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย

1) ความรู้ความเข้าใจหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 2) ภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ 3) การพัฒนาตนเองไปสู่ครูมืออาชีพ 4) การสร้างความสัมพันธ์และให้ความร่วมมือกับชุมชน และ 5) มุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน

2. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน 2) ภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ 3) การสร้างความสัมพันธ์และให้ความร่วมมือกับชุมชน 4) การพัฒนาตนเองไปสู่ครูมืออาชีพ และ 5) ความรู้ความเข้าใจหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

3. สร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รูปแบบมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการ 5) การวัดประเมินผล และ 6) สื่อประกอบกิจกรรม

4. ประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจ คิดเป็นร้อยละ 98.00 พัฒนาพฤติกรรมและทักษะ พบว่า ครูพัฒนาพฤติกรรมและทักษะ คิดเป็นร้อยละ 97.00 และสร้างความตระหนักและเจตคติ พบว่า ครูสร้างความตระหนักและเจตคติ คิดเป็นร้อยละ 93.00 เมื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจ ปรับพฤติกรรม ทักษะ และสร้างความตระหนัก เจตคติ โดยรวมมีค่าร้อยละ ความก้าวหน้าเท่ากับ 41.67

2. อภิปรายผลการวิจัย พบว่า

2.1 องค์ประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความรู้ความเข้าใจ หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 2) ภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ 3) การพัฒนาตนเองไปสู่ครูมืออาชีพ 4) การสร้างความสัมพันธ์และให้ความร่วมมือกับชุมชน และ 5) มุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับ ทวีกา บำรุงสวัสดิ์ (2546) ได้ศึกษาการพัฒนาครูในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-3) โรงเรียนบ้านนาสะเม้ง อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนมีการพัฒนาตนเองในด้านการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย ในด้านการวิเคราะห์หลักสูตรสู่แผนการจัดการเรียนรู้ และเข้าใจในการจัดกิจกรรมการสอนภาษาไทยได้ดี มีการพัฒนาการในระดับมาก ในส่วนแนวความคิดของชนาธิป พรกุล (อ้างถึงในอาภรณ์ ใจเที่ยง, 2546) กล่าวว่า iva การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างต่อเนื่องหรือการเปลี่ยนแปลงความสามารถในการแสดงพฤติกรรมในสถานการณ์ใด สถานการณ์หนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากการฝึกปฏิบัติ หรือได้รับประสบการณ์ ส่วนแนวความคิดนงนุช วงษ์สุวรรณ (2544) กล่าวว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการดำเนินการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและความสามารถของบุคลากร ในองค์การให้สามารถปฏิบัติงานได้ดี และมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิด

ความก้าวหน้าในอาชีพการทำงาน สอดคล้องกับแนวความคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนของชูชาติ พ่วงสมจิตร (2542) ที่สอดคล้องกับปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543) กล่าวว่า iva การมีส่วนร่วมสามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาและการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาที่เกิดขึ้น ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการคิดตัดสินใจ เป็นการค้นหาปัญหา 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ 3) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล 4) การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนา และ 5) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และคุณประโยชน์ เป็นการรับประโยชน์ทั้งด้านวัตถุและจิตใจ และสอดคล้องกับรัช ฐาจันทร์ (2542) ได้ทำการวิจัยสร้างแบบฝึกเสริมทักษะการอ่านในใจโดยใช้ แผนภาพ (Mapping) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 84 อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านในใจ โดยการสร้างแผนภาพมีประสิทธิภาพ 80.91/80.13 ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ผลหลังการสอนสูงกว่าก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งสอบถามจากครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยจำนวน 630 คนคือ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน 2) ภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ 3) การสร้างความสัมพันธ์และให้ความร่วมมือกับชุมชน 4) การพัฒนาตนเองไปสู่ครูมืออาชีพ และ 5) ความรู้ความเข้าใจหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2544) ได้กล่าวถึง บทบาทหน้าที่และภาวะผู้นำครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตาม คู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 นั้นได้แก่ 1) ทำหน้าที่พัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ร่วมกับคณะครูในหมวดวิชา โดยทำหน้าที่ 4 ประการ คือ พัฒนาหลักสูตร ใช้หลักสูตร วิจัย และประเมินหลักสูตร และการปรับหลักสูตร 2) จัดบรรยากาศและกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนอย่างมี

2.3 สร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูกลุ่ม

สาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู รูปแบบที่สร้างขึ้นได้จากการบวนการวิจัย ได้แก่ 1) การวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง 2) การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และ 3) จากแบบสอบถาม ซึ่งสอบถามจากครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 630 คนจาก 98 โรงเรียนพบว่ารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย ความเป็นมาของรูปแบบ แนวคิดทฤษฎี พื้นฐานของรูปแบบ การพัฒนาภาวะผู้นำครู หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เนื้อหาของรูปแบบ กระบวนการของรูปแบบ การวัดและประเมินผล และสื่อประกอบกิจกรรม และการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ได้แก่ 1) การประชุมเชิงปฏิบัติการ 2) การศึกษาดูงานครูภาษาไทยดีเด่น และ 3) ติดตามพฤติกรรม สอดคล้องกับฤทธิ์ทรัพย์ ดอกคำ (2553) เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน พบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน มีกระบวนการของรูปแบบการพัฒนา 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ระยะก่อนปฏิบัติการ ระยะที่ 2 ระยะปฏิบัติการจัดเป็น 2 กิจกรรม คือ 1) การอบรมเชิงปฏิบัติการแบบเข้ม 2 วัน 2) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน หลังสิ้นสุดการปฏิบัติการ 2 สัปดาห์ โดยทำแบบประเมินการพัฒนาภาวะผู้นำในสัปดาห์ที่ 2

2.4 ประสิทธิภาพของรูปแบบ ผลของการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู พบว่า ชุดที่ 1 ความรู้ความเข้าใจหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ครูทั้ง 3 โรงเรียน สามารถสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยได้ ชุดที่ 2 ภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ เมื่อครูสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสามารถนำไปจัดการเรียนรู้ได้ ชุดที่ 3 การพัฒนาตนเองไปสู่ครูมืออาชีพ

เมื่อครูสามารถสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และร่วมกันกำหนดเป้าหมายในการจัดการเรียนการสอนครูไปสู่ครูมืออาชีพได้ ชุดที่ 4 การสร้างความสัมพันธ์และให้ความร่วมมือกับชุมชน เมื่อครูใช้เอกสารชุดที่ 1 ชุดที่ 2 และชุดที่ 3 แล้ว ถ้าครูขาดการสร้างความสัมพันธ์และให้ความร่วมมือกับชุมชนแล้วการจัดการเรียนการสอนจะมีประสิทธิภาพไม่ได้ และชุดที่ 5 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน เมื่อครูจัดการเรียนการสอนโดยใช้เอกสารชุดที่ 1 ชุดที่ 2 ชุดที่ 3 และชุดที่ 4 ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูต้องมีความรู้ความเข้าใจมีความตระหนักในเรื่องของการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานด้วย ซึ่งสอดคล้องกับฤทธิ์ทรัพย์ ดอกคำ (2553) เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำที่พัฒนาขึ้นสามารถปรับพฤติกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้สูงขึ้นได้ภายในระยะเวลาที่เข้าร่วมกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการประเมินแบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือการพัฒนาตนเองไปสู่ครูมืออาชีพมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูในครั้งต่อไป

1.2 เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรทำการวิจัยแบบกรณีศึกษาของครูภาษาไทยดีเด่น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรดำเนินการวิจัยรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น

พื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือหลากหลายวิธีการวิจัย เช่น การวิจัยแบบกรณีศึกษา การวิจัยเชิงสำรวจ การวิจัยแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น

2.2 ควรพัฒนาครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และสังกัดโรงเรียนเอกชน

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2546). การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- _____. (2553). คู่มือการเรียนการสอนภาษาไทย ระดับประถมศึกษาภาษาไทย สาระที่ควรรู้. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- _____. (2544). คู่มือการเรียนการสอนภาษาไทย ระดับประถมศึกษาภาษาไทย. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ชนาธิป พรกุล. (2544). แคตส์: รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2542). “บทความพิเศษการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษา,” จุลสารไทยคดีศึกษา, 16(1), 6-10.
- ทวิกา บำรุงสวัสดิ์. (2546). การพัฒนาครูในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-3) โรงเรียนบ้านนาสะเมิง อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร. การศึกษาค้นคว้า อิสระปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.

- ธวัช นุชาจันทรวงศ์. (2542). การสร้างแบบฝึกเสริมทักษะการอ่านในใจ โดยใช้แผนภาพ (Mapping) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- นงนุช วงษ์สุวรรณ. (2544). การบริหารทรัพยากรมนุษย์. จันทบุรี: ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการ จัดการ สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี.
- ปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ. (2543). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ฤทัยทรัพย์ ดอกคำ. (2553). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ศิริลักษณ์ สุวรรณวงศ์. (2538). ทฤษฎีและเทคนิคการสู่มตัวอย่าง. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2554). การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพและผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผน สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2546). หลักการสอน. ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.